

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

แนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี

Guideline for Network Development of Durian Collaborative Farming Groups in Nonthaburi Province

นาเวียา บุญงาม (Naweeya Boonngam)¹ เบนจมาศ อยู่ประเสริฐ (Benchamas Yooprasert)²

บำเพ็ญ เขียวหวาน (Bumpen Keowan)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกแปลงใหญ่ทุเรียน 2) สภาพการเชื่อมโยงเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน 3) ความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน 4) ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน 5) ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ประชากรในการวิจัย คือ เกษตรกรแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 276 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทาโร ยามาเน ได้กลุ่มตัวอย่าง 164 ราย ใช้แบบสัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ผลการศึกษา พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี 1) ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 66.45 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ประสบการณ์ปลูกทุเรียน 21.13 ปี รายได้การผลิตทุเรียนเฉลี่ย 88,816.97 บาทต่อไร่ ต้นทุน การผลิตทุเรียนเฉลี่ย 19,330.27 บาทต่อไร่ 2) สภาพการเชื่อมโยงสมาชิกเครือข่าย มีการเผยแพร่ข้อมูลวิชาการ เทคโนโลยี และภูมิปัญญาในการผลิตทุเรียน การสื่อสารรายบุคคลพูดคุยผ่านโทรศัพท์ การสื่อสารแบบกลุ่มเข้าร่วมการฝึกอบรม และเชื่อมโยงศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร 3) มีความรู้ด้านการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ในระดับมากที่สุด 4) มีปัญหาระดับมากที่สุด ในระยะขยายตัวของเครือข่าย ด้านการติดตาม ประเมินผล รายงานความก้าวหน้า การดำเนินงานให้สมาชิกเครือข่ายรับรู้ และ 5) สมาชิกเห็นด้วยกับแนวทางการพัฒนาเครือข่ายทุเรียน

คำสำคัญ แปลงใหญ่ทุเรียน เครือข่าย แนวทางการพัฒนาเครือข่าย

¹ นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2659001321@stou.ac.th

² รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช yooprasertb@gmail.com

³ รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช bumpen.keo@stou.ac.th

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this research were to study 1) basic social and economic conditions of members of durian collaborative farming 2) network connection conditions of durian collaborative farming 3) knowledge and opinions about factors affecting the success of durian collaborative farming network 4) problems regarding the development of durian collaborative farming network 5) suggestions regarding durian collaborative farming network development guideline. The population of this research was 276 durian collaborative farming farmers in Nonthaburi province, The sample size of 164 people was determined by using Taro Yamane. Tool used for data collection was interview form. Data were analyzed by using descriptive statistics. The results of the research found that 1) Members were male with the average age of 66.45 years old, graduated with bachelor degree, had the average experience in durian production of 21.13 years, earned the average income from durian production of 88,816.97 Baht/Rai, and had the average durian production cost of 19,330.27 Baht/Rai. 2) Regarding the connection conditions, members were distributed academic/technology and wisdom in durian production. The individual communication through via phone, group communication through participating in the training, and connect Agricultural Productivity Efficiency Increasing Learning Center. 3) Members had knowledge about the development of durian collaborative farming network at the highest level. 4) Members were at the high level especially on the expansion phase, is the monitoring, evaluating, reporting progress to network members. 5) Members agreed with the development guidelines in every phase.

Keywords: Durian collaborative farming, Network, Network development guideline

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14 The 14th STOU National Research Conference

บทนำ

ระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ เป็นการดำเนินงานซึ่งเน้นการรวมกลุ่มของเกษตรกรรายย่อยในพื้นที่ โดยมีการวางระบบการผลิตและการบริหารจัดการในทิศทางเดียวกัน ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพัฒนาคุณภาพผลผลิตให้ได้มาตรฐาน ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของสินค้าเกษตรและเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกร โดยเกษตรกรยังคงเป็นเจ้าของพื้นที่การเกษตรและเป็นศูนย์กลางในการดำเนินกิจกรรม มีการกำหนดเป้าหมายการผลิต มีการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทุกขั้นตอน รวมถึงการเชื่อมโยงตลาดกับภาคเอกชนแบบประชารัฐ ทำให้เกิดขนาดเศรษฐกิจที่ใหญ่ขึ้นในพื้นที่ ซึ่งยุทธศาสตร์ส่งเสริมการเกษตรระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรและยกระดับสู่มาตรฐานสากล ด้วยงานวิจัย เทคโนโลยีและนวัตกรรม ที่ส่งเสริมให้เกษตรกรรายย่อยรวมกลุ่มการผลิตในรูปแบบแปลงใหญ่ เพื่อลดต้นทุนการผลิตพัฒนาคุณภาพผลผลิตให้ได้มาตรฐาน (Smart Product) มีตลาดรองรับและเพิ่มอำนาจต่อรองของเกษตรกร มีการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการบริหารจัดการให้แก่คณะกรรมการแปลงใหญ่และพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ โดยมุ่งหวังให้เกษตรกรสามารถบริหารจัดการ ดำเนินกิจกรรมของแปลงใหญ่ได้ด้วยตนเองอย่างยั่งยืนและขยายผลการดำเนินงานแปลงใหญ่ให้ครอบคลุมพื้นที่ต่าง ๆ ที่มีศักยภาพและพัฒนาให้เป็นสินค้าเกษตรสำคัญในแต่ละพื้นที่ (Production Unit) ส่งเสริมให้เกษตรกรจัดทำแผนการผลิตและแผนการตลาดที่สอดคล้องกับสถานการณ์ ตั้งแต่การวางแผนการเพาะปลูกการสาธิตและถ่ายทอดเทคโนโลยี จนถึงเชื่อมโยงตลาดและมีการจัดการระบบเชื่อมโยงการทำงานร่วมกัน มีการสร้างเครือข่ายกับแปลงใหญ่อื่น ๆ รวมทั้งเชื่อมโยงการทำงานกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ในแต่ละพื้นที่

จังหวัดนนทบุรี ได้ชื่อว่าเป็นแหล่งปลูกทุเรียนที่มีชื่อเสียงของประเทศไทย เป็นต้นกำเนิดของทุเรียนหลากหลายสายพันธุ์ที่มีรสชาติและคุณภาพดี มีวิธีการทำสวนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดกันมาแต่บรรพบุรุษ ตั้งแต่การทำสวนแบบยกร่อง การปลูก การเตรียมดิน และการเก็บเกี่ยวผลผลิตอย่างประณีต รวมถึงการรักษาความหลากหลายของสายพันธุ์ทุเรียน ทำให้ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรีมีลักษณะเฉพาะและมีความโดดเด่น ในปี พ.ศ. 2560 สำนักงานเกษตรจังหวัดนนทบุรี ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของกลุ่มผู้ปลูกทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี จึงได้ส่งเสริมให้เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เพื่อให้เกษตรกรสามารถพัฒนาผลผลิตได้ตามวัตถุประสงค์และตามเป้าหมายของการพัฒนาแปลงใหญ่ โดยมีการจัดตั้งแปลงใหญ่ทุเรียนทั้ง 5 แปลง ดังนี้ 1) แปลงใหญ่ทุเรียน อำเภอเมืองนนทบุรี 2) แปลงใหญ่ทุเรียน อำเภอบางกรวย 3) แปลงใหญ่ทุเรียน อำเภอบางใหญ่ 4) แปลงใหญ่ทุเรียน ตำบลบางตะไนย์ อำเภอปากเกร็ด 5) แปลงใหญ่ทุเรียน ตำบลท่าอิฐ อำเภอปากเกร็ด

อย่างไรก็ดีในการส่งเสริมและพัฒนาโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี นั้น ยังพบปัญหาหลายประการ ทั้งปัญหาภายในเครือข่าย อาทิ การรวมตัวกันเป็นเครือข่าย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจัดการด้านองค์ความรู้ การจัดการด้านการตลาด ตลอดจนปัญหาด้านการขยายตัวของสังคมเมือง ที่ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศ ทำให้สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนไม่สามารถผลิตสินค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาแนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางการกำหนดนโยบายการส่งเสริมและพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ อันจะส่งผลให้สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มีการพัฒนากระบวนการผลิตทุเรียนให้มีคุณภาพได้ผลผลิตที่มีมาตรฐาน (Smart Product) เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมของแปลงใหญ่ทุเรียนยั่งยืนและสามารถขยายผลการดำเนินงานในพื้นที่ต่อไป

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกแปลงใหญ่ทุเรียน
2. เพื่อศึกษาสภาพการเชื่อมโยงเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน
3. เพื่อศึกษาความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน
4. เพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน
5. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะและทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมากำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรในการวิจัยนี้ คือ เกษตรกรแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี ทั้งหมด 5 แปลง จำนวน 276 ราย กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การคำนวณตามสูตรของ ทาโร ยามาเน ที่ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง 164 ราย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ที่ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา ด้วยวิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา รวมเท่ากับ 0.99 และตรวจสอบความเที่ยง ด้วยวิธีสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเที่ยงดังนี้ ตอนที่ 3.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน เท่ากับ 0.968 ตอนที่ 4 ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน เท่ากับ 0.883 ตอนที่ 5.2 แนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน เท่ากับ 0.836 ซึ่งเป็นค่าที่ยอมรับได้ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ

ผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกแปลงใหญ่ทุเรียน

1) สภาพพื้นฐานทางสังคม พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี ร้อยละ 54.3 เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 66.45 ปี ร้อยละ 33.5 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ประสบการณ์ปลูกทุเรียนเฉลี่ย 21.13 ปี และร้อยละ 81.9 เป็นสมาชิกแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี

2) สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มีรายได้จากการผลิตทุเรียนเฉลี่ย 88,816.97 บาทต่อไร่ มีต้นทุนจากการผลิตทุเรียน เฉลี่ย 19,330.27 บาทต่อไร่ มีพื้นที่การผลิตทุเรียนทั้งหมดเฉลี่ย 2.3091 ไร่ ร้อยละ 99.4 มีรูปแบบการจำหน่ายทุเรียนเป็นผล ร้อยละ 92.0 มีการจำหน่ายทุเรียนที่แหล่งผลิต ร้อยละ 97.0 มีการรับประกันสินค้า และมีการจำหน่ายผลผลิตทุเรียนทุเรียนสายพันธุ์พื้นเมือง (กลุ่มกบ กลุ่มหลวง กลุ่มกำป็น กลุ่มทองย้อย) เฉลี่ย 948.23 บาทต่อกิโลกรัม ทุเรียนสายพันธุ์การค้า (พันธุ์หมอนทอง พันธุ์ชะนี) เฉลี่ย 1,196.67 บาทต่อกิโลกรัม และทุเรียนสายพันธุ์การค้า (พันธุ์ก้านยาว) เฉลี่ย 4,615.38 บาทต่อกิโลกรัม จากผลการศึกษา ผู้วิจัยได้สรุปเป็นส่วนผสมทางการตลาด 4P ทุเรียน จังหวัดนนทบุรี ดังภาพที่ 2

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

ภาพที่ 2 ส่วนผสมทางการตลาด 4P ทุเรียน จังหวัดนนทบุรี

2. สภาพการเชื่อมโยงกับสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

1) การเชื่อมโยงด้านกิจกรรมการรวมกลุ่มพัฒนาแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ในจังหวัดนนทบุรีทุกราย มีการเผยแพร่ข้อมูลวิชาการ/เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการผลิตทุเรียน มีการเผยแพร่องค์ความรู้/ ภูมิปัญญาในการผลิตทุเรียน มีการเข้าร่วมกิจกรรมอบรมเพื่อพัฒนาคุณภาพการผลิตทุเรียน มีการรวมกลุ่มกำหนดราคาผลผลิต ทุเรียน และรวมกลุ่มเพื่อแจ้งเตือนและวางแผนป้องกันภัยธรรมชาติ ร้อยละ 80.0 มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารด้านศัตรูพืช ประสานจัดหาตลาดหรือช่องทางการจำหน่าย และรวมกลุ่มกันเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐ และร้อยละ 60.0 รวมกลุ่มกันซื้อวัสดุการเกษตร เช่น ปุ๋ย สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชและมีการรวมกลุ่มเพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์จาก วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร

2) การเชื่อมโยงด้านการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ด้านการสื่อสารรายบุคคล พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี ร้อยละ 95.7 พูดคุยผ่านโทรศัพท์ ร้อยละ 78.0 พูดคุยผ่านแอปพลิเคชัน LINE และร้อยละ 35.4 พูดคุยผ่านแอปพลิเคชัน FACEBOOK และด้านการสื่อสารแบบกลุ่ม สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนทุกราย เข้าร่วมการฝึกอบรม ร้อยละ 93.0 เข้าร่วมการประชุม ร้อยละ 77.4 เข้าร่วมการสัมมนา และร้อยละ 73.2 เข้าร่วมการศึกษาดูงาน

3) ด้านการเชื่อมโยงกับองค์กรเกษตรกรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านการเชื่อมโยงกับองค์กรเกษตรกร พบว่า สมาชิก เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี ร้อยละ 70.7 เชื่อมโยงกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ร้อยละ 52.4 เชื่อมโยงกับวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 39.0 เชื่อมโยงกับแปลงใหญ่พืชชนิดอื่น ๆ ร้อยละ 29.3 เชื่อมโยงกับ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และร้อยละ 25.6 เชื่อมโยงกับกลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร ด้านการเชื่อมโยงกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนทุกราชเชื่อมโยงกับหน่วยงานภาครัฐ ร้อยละ 43.9 เชื่อมโยงกับหน่วยงานภาคเอกชน/รัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 41.5 เชื่อมโยงกับสถาบันการศึกษา และร้อยละ 15.2 เชื่อมโยงกับสถาบันการเงิน

3. ความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

1) ด้านความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายแปลงใหญ่ พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี ร้อยละ 71.3 มีความรู้ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 20.1 มีความรู้ในระดับมาก ร้อยละ 8.6 มีความรู้ในระดับปานกลาง และไม่มีพบว่าเกษตรกรมีความรู้ในระดับน้อยและน้อยที่สุด โดยมีคะแนนเฉลี่ย 17.07 คะแนน เมื่อพิจารณารายละเอียด ความรู้ด้านความหมายของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า ร้อยละ 97.0 มีความรู้ในเรื่อง สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนต้องเข้าร่วมเครือข่ายด้วยความสมัครใจ ด้านองค์ประกอบของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า ร้อยละ 99.4 มีความรู้ในเรื่อง สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนต้องมีปฏิสัมพันธ์และมีการสื่อสารร่วมกัน ความรู้ด้านกระบวนการการสร้างเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า 95.7 มีความรู้ในเรื่อง เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนต้องมีการแบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบชัดเจนและความรู้ด้านการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า ร้อยละ 98.2 มีความรู้ในเรื่อง เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารด้านการผลิตทุเรียนกันอย่างสม่ำเสมอ

2) ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี เห็นด้วยกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ระดับมากที่สุด ในทุกประเด็น ได้แก่ ด้านการติดต่อสื่อสาร (ค่าเฉลี่ย 4.77) ด้านสมาชิก (ค่าเฉลี่ย 4.71) ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย 4.70) ด้านผู้นำและด้านการบริหารจัดการ (ค่าเฉลี่ย 4.68) ด้านการมีส่วนร่วม (ค่าเฉลี่ย 4.67) และด้านการดำเนินงานของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน (ค่าเฉลี่ย 4.57)

4. ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า ในภาพรวมสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแยกแต่ละระยะ มีปัญหาระดับมาก จำนวน 1 ระยะ คือ ระยะขยายตัวของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน (ค่าเฉลี่ย 3.61) พบว่า มีปัญหาด้านเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนขาดการติดตาม ประเมินผล และรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานให้สมาชิกเครือข่ายรับรู้ มีปัญหาระดับปานกลาง จำนวน 1 ระยะ คือ ระยะก่อตั้งเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน (ค่าเฉลี่ย 2.64) พบว่า มีปัญหาด้านเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ไม่มีการวางแผนการดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายให้ชัดเจน และมีปัญหาระดับน้อย จำนวน 2 ระยะ ได้แก่ ระยะดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน (ค่าเฉลี่ย 2.31) พบว่า มีปัญหาด้านเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนขาดการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และระยะเตรียมการก่อเกิดเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน (ค่าเฉลี่ย 2.15) พบว่า มีปัญหาด้านสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนขาดการวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์เพื่อหาแนวทางความต้องการร่วมกัน

5. ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

1) ข้อเสนอแนะการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มีข้อเสนอแนะในระยะต่าง ๆ ดังนี้

ระยะเตรียมการก่อเกิดเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน เสนอแนะให้ ควรมีวัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรมที่ชัดเจน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14 The 14th STOU National Research Conference

ระยะก่อตั้งเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน เสนอแนะให้ 1. มีการเรียกประชุมสมาชิกให้มากกว่าปัจจุบันและมีการประชุมอย่างต่อเนื่อง 2. ควรจัดการประชุมสัญจรไปยังที่ทำการแปลงใหญ่ทุเรียนของอำเภอต่าง ๆ 3. จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนได้มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในการผลิตทุเรียน เพื่อนำความรู้ไปปรับใช้ในพื้นที่ของตน 4. จัดอบรมความรู้เกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่มาใช้ในการผลิตทุเรียน

ระยะดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน เสนอแนะให้ เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี ควรมีการสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่น ๆ เพิ่มเติม นอกจากกรมส่งเสริมการเกษตร เช่น สถานีพัฒนาที่ดิน กรมวิชาการเกษตร เพื่อให้มีการเชื่อมโยงองค์ความรู้ในด้านต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น

ระยะขยายตัวของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน เสนอแนะให้ 1. ควรมีการเพิ่มจำนวนสมาชิกคนรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง 2. ควรมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนให้มากกว่านี้ 3. เจ้าหน้าที่ภาครัฐควรเป็นที่ปรึกษาในการจัดทำแบบฟอร์มบันทึกข้อมูลการติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการดำเนินงานให้สมาชิกเครือข่ายได้รับรู้

2) แนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี เห็นด้วยกับแนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ในระดับมากที่สุดทุกระยะ เมื่อพิจารณาแต่ละระยะ พบว่า ระยะก่อตั้งเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน (ค่าเฉลี่ย 4.78) เห็นด้วยว่า เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการติดต่อสื่อสาร ประสานงาน ทั้งการติดต่อสื่อสารโดยตรงและทางสื่อสารสนเทศ ระยะขยายตัวของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน (ค่าเฉลี่ย 4.74) เห็นด้วยว่า เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการติดตาม ประเมินผล และรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานให้สมาชิกเครือข่ายได้รับรู้ ระยะดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน (ค่าเฉลี่ย 4.68) เห็นด้วยว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีการช่วยเหลือกัน และรักษาสัมพันธภาพที่ดีต่อกันไว้เสมอ และระยะเตรียมการก่อเกิดเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน (ค่าเฉลี่ย 4.67) เห็นด้วยว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรทราบถึงวัตถุประสงค์ของการรวมกันเป็นเครือข่าย

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษา เรื่อง แนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. สภาพการเชื่อมโยงกับสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

1) การเชื่อมโยงด้านกิจกรรมการรวมกลุ่มพัฒนาแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า คณะกรรมการเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มีการเชื่อมโยงในหลายประเด็น อาทิ

การร่วมกิจกรรมอบรมเพื่อพัฒนาคุณภาพการผลิตทุเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ พอพันธ อูยานนท์ (2561) พบว่า มาตรการของภาครัฐในการส่งเสริมอนุรักษ์ และฟื้นฟูการปลูกทุเรียนมีการดำเนินการมากขึ้นอย่างชัดเจน หลังสถานการณ์ น้ำท่วมใหญ่ เมื่อปี พ.ศ. 2554 ทั้งการดำเนินการตามภารกิจของหน่วยงานกลาง คือ สำนักงานเกษตรจังหวัด กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และหน่วยงานท้องถิ่นต่าง ๆ ที่มีการอบรมให้ความรู้การปฏิบัติ และการดูแลทุเรียน การยกระดับมาตรฐานผลผลิตทุเรียน เป็นต้น

การรวมกลุ่มเพื่อแจ้งเตือนและวางแผนป้องกันภัยธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับ ศิริชัย สารมณัส (2561) กล่าวว่า ปัญหาการแทรกตัวของน้ำเค็มเข้าสู่แม่น้ำเจ้าพระยา ส่งผลกระทบต่อพื้นที่ทำการเกษตรของจังหวัดนนทบุรี และพื้นที่ภาคกลางตอนล่างหลายจังหวัด ปัญหาดังกล่าว ทำให้พืชผลทางการเกษตรมีอัตราการเจริญเติบโตลดลงและทำให้เกิดความเสียหาย เกษตรกร

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

ชาวสวนทุเรียน จังหวัดนนทบุรี จึงต้องตรวจวัดคุณภาพน้ำก่อนนำมาใช้เพื่อหลีกเลี่ยงค่าความเค็มเกินมาตรฐาน นอกจากนี้ยังมีการแจ้งเตือนค่าความเค็มของน้ำจากอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในกลุ่ม LINE ของเกษตรกรในทุก ๆ วัน

จากการอภิปรายผลการศึกษา ดังกล่าว การเชื่อมโยงด้านกิจกรรมการรวมกลุ่มพัฒนาแปลงใหญ่ทุเรียน สอดคล้องกับแนวคิดลักษณะการเชื่อมโยงเครือข่าย ของเบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2564) ที่กล่าวว่า การเชื่อมโยงเครือข่าย เป็นความสัมพันธ์ที่เกิดจากการมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน จึงทำให้มีการเข้าร่วมกันเป็นเครือข่าย ซึ่งมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางด้านข่าวสาร ความรู้ต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่มีร่วมกัน เหมือนที่คณะกรรมการแปลงใหญ่ทุเรียนในแต่ละแปลง เล็งเห็นว่าการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาแปลงใหญ่ทุเรียน จะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้ จึงเกิดความสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม และจะเป็นกลไกหนึ่งในการสร้างความสัมพันธ์ ก่อให้เกิดความผูกพันที่ดีต่อกันในเครือข่าย

2. การเชื่อมโยงด้านการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

การสื่อสารรายบุคคล พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มีการพูดคุยผ่านโทรศัพท์ผ่านแอปพลิเคชัน LINE และแอปพลิเคชัน FACEBOOK ซึ่งสอดคล้องกับ รัตนาภรณ์ เรพล (2563) พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสามารถใช้สมาร์ตโฟนในการติดต่อสื่อสารและมีการใช้แอปพลิเคชัน ต่าง ๆ เช่น LINE FACEBOOK เพื่อการติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ และขอรับการสนับสนุนกับองค์กรเกษตรกร หน่วยงานภาครัฐ สถาบันการเงิน และสถาบันการศึกษา

การสื่อสารแบบกลุ่ม พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มีการเข้าร่วมฝึกการอบรมประชุม สัมมนา และศึกษาดูงาน ซึ่งสอดคล้องกับ สมพร รามเนตร (2562) พบว่า เกษตรกรแปลงใหญ่มั่นสำพะหลังทุเรียนเคยเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนา และศึกษาดูงาน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการทำงานแบบมีส่วนร่วม เพราะเป็นโอกาสที่ทำให้สมาชิกกลุ่มได้แสดงความคิดเห็น ระดมสมอง แลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์ ทำให้เกิดความเข้าใจตรงกันระหว่างสมาชิกทั้งนี้ยังทำให้เกิดความผูกพัน ความสามัคคี และเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

จากการอภิปรายผลการศึกษา ดังกล่าว การเชื่อมโยงด้านการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิก สอดคล้องกับ แนวคิดองค์ประกอบของเครือข่ายในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ของเบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2564) ที่กล่าวว่า ความเป็นเครือข่ายจะเกิดขึ้นได้นั้น สมาชิกต้องมีการเชื่อมโยงถึงกัน โดยผ่านกระบวนการสื่อสารที่จะทำให้สมาชิกในเครือข่ายเกิดการเรียนรู้ยอมรับกระบวนการทำงาน และรักษาสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

3. การเชื่อมโยงกับองค์กรเกษตรกรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

องค์กรเกษตรกร พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มีการเชื่อมโยงกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เนื่องจาก พ.ศ. 2557 คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) และรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร โดยเน้นให้มีศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตรในชุมชน เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตร สำหรับแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการด้านการเกษตรในชุมชน ซึ่งทำให้เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนในจังหวัดนนทบุรีของแต่ละอำเภอ มีการรวมตัวกันชัดเจนมากขึ้น และได้ผ่านการอบรมถ่ายทอดความรู้จากศูนย์ ศพก.อย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

3. ความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน

1) ความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี ส่วนใหญ่มีความรู้ที่อยู่ในระดับมากที่สุด และไม่พบเกษตรกรมีความรู้ในระดับน้อย และน้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษา ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคม ที่พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี และมีประสบการณ์การปลูกทุเรียน เฉลี่ย 21.13 ปี และสอดคล้องกับผลการศึกษา ตอนที่ 2 สภาพการเชื่อมโยงกับสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ที่พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีการเชื่อมโยงด้านการติดต่อสื่อสารแบบกลุ่ม ทั้งการฝึกอบรม ประชุม สัมมนา และศึกษาดูงาน ทำให้สามารถสร้างการรับรู้ด้านข้อมูลข่าวสาร และความรู้ได้มากขึ้น

2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี เห็นด้วยในระดับมากที่สุด ทุกประเด็น อาทิ ด้านสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีการแลกเปลี่ยน องค์ความรู้ที่มีประโยชน์ต่อกัน ด้านเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการติดต่อสื่อสารในทุกรูปแบบเพื่อให้สมาชิกเครือข่ายสามารถเข้าถึงได้ ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดเครือข่ายในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมของ เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2564) ที่กล่าวว่า เครือข่ายในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมจะเกิดขึ้นได้นั้น ต้องมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ การมีปฏิสัมพันธ์มีการสื่อสารร่วมกัน โดยกระบวนการสื่อสารจะทำให้สมาชิกในเครือข่ายเกิดการเรียนรู้ ยอมรับกระบวนการทำงาน เกิดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งจะทำให้สมาชิกรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่าย นอกจากนี้ การติดต่อสื่อสาร ยังเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จของเครือข่าย เนื่องจากการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลหรือองค์กรต่าง ๆ ที่ร่วมกัน เป็นเครือข่าย โดยผ่านสื่อต่าง ๆ หลากหลายช่องทาง จะทำให้เกิดการสร้างกระบวนการเรียนรู้ในกิจกรรมที่หลากหลาย และมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ทำให้เครือข่ายมีการพัฒนาและมีการจัดการอย่างต่อเนื่อง

4. ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า ระยะขยายตัวของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน มีปัญหาในระดับมาก เนื่องจากระยะการขยายตัวของเครือข่ายส่วนใหญ่จะมีรูปแบบการเชื่อมโยงเครือข่ายแบบแนวตั้ง สอดคล้องกับ เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2564) ที่ได้จำแนกรูปแบบของเครือข่ายไว้ว่า เครือข่ายรูปแบบแนวตั้ง เป็นเครือข่ายที่มีการจัดลำดับชั้นลดหลั่นกันไป เช่น เครือข่ายระดับประเทศ ภาค จังหวัด และมีการเพิ่มกิจกรรมของเครือข่ายให้มีการเชื่อมโยงกัน ต่างจากระยะอื่น ๆ ของเครือข่าย ที่มีรูปแบบการเชื่อมโยงเครือข่ายแบบแนวราบ เป็นโครงสร้างของเครือข่ายที่เน้นประสานการทำงาน และให้ความร่วมมือในแนบราบเป็นหลัก โดยอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำเป็นตัวเชื่อมประสาน โครงสร้างเครือข่ายแบบนี้จึงให้ความสำคัญกับผู้นำเครือข่ายในการผลักดันไปสู่ความสำเร็จของผลงาน ซึ่งในระยะขยายตัวของเครือข่าย ยังพบปัญหาในด้านการเพิ่มจำนวนของสมาชิกเครือข่าย ซึ่งสอดคล้องกับ นที สุขเกษตร (2561) พบว่า เกษตรกรชาวสวนทุเรียน จังหวัดนนทบุรี ล้วนแต่เป็นผู้สูงอายุทั้งสิ้น ไม่มีผู้สืบทอดอาชีพการทำสวน ดังนั้น จึงพบเห็นสวนทุเรียนเก่าถูกทิ้งร้าง บางครั้งก็มีการใช้ประโยชน์ที่ดินในด้านอื่น ๆ

5. แนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี เห็นด้วยกับแนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ในระดับมากที่สุดทุกระยะ ปรากฏผลดังนี้

1) ระยะเตรียมการก่อเกิดเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี เห็นด้วยในระดับมากที่สุด ทุกประเด็น ซึ่งสอดคล้องกับ รัตนภรณ์ เรพล (2563) พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

เห็นด้วยว่า สมาชิกเครือข่ายร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาแนวทางการสร้างเครือข่ายร่วมกัน และทราบถึงวัตถุประสงค์ของการรวมกันเป็นเครือข่าย มีการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานต่างๆ เช่น รายชื่อสมาชิก บันทึกการประชุมต่าง ๆ

2) ระยะก่อตั้งเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี เห็นด้วยในระดับมากที่สุด ทุกประเด็น อาทิ ด้านเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนควรมีการติดต่อสื่อสาร ประสานงาน ทั้งการติดต่อสื่อสารโดยตรงและทางสื่อสารสนเทศ ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดการสื่อสารของเครือข่ายในระบบการเกษตรยั่งยืนของ จินดา ขลิบทอง (2564) ได้กล่าวว่า การปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ใหม่ในการสื่อสาร ควรบูรณาการใช้สื่อประเภทต่าง ๆ เนื่องจากสื่อแต่ละประเภทมีข้อเด่นข้อด้อยในตัวเอง จึงควรนำสื่อประเภทต่าง ๆ มาใช้อย่างบูรณาการ เพื่อจะทำให้เกิดผลดีต่อการพัฒนาเครือข่ายเกษตรกร และสอดคล้องกับ แนวคิดเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการปฏิสัมพันธ์ของ ณรงค์ สมพงษ์ (2564) ที่กล่าวถึง เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการปฏิสัมพันธ์ ในกลุ่มเทคโนโลยีสารสนเทศในรูปแบบออนไลน์ ด้านสื่อสังคม (social media) ที่แสดงตัวตน เช่น Facebook Twitter เป็นการเชื่อมโยงการติดต่อสื่อสารในเครือข่ายระหว่างบุคคล กลุ่มต่าง ๆ เพื่อสร้างเครือข่ายในการตอบสนองความต้องการทางสังคม มุ่งเน้นการสร้างและสะท้อนให้เห็นถึงเครือข่ายหรือความสัมพันธ์ทางสังคมในกลุ่มคนที่มีความสนใจหรือมีกิจกรรมร่วมกัน

3) ระยะดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี เห็นด้วยในระดับมากที่สุด ทุกประเด็น อาทิ ด้านสมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน มีการช่วยเหลือกันและรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกันไว้เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับ รัตนภรณ์ เรพล (2563) พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เห็นด้วยว่า สมาชิกเครือข่ายต้องมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันและรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน และสอดคล้องกับ แนวคิดองค์ประกอบของเครือข่ายของ พระมหาอุทัย อาพากระโร (2547) ได้กล่าวว่า สมาชิกเครือข่ายเป็นองค์ประกอบเบื้องต้นที่จะสร้างระบบปฏิสัมพันธ์ มีการช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกัน และสร้างกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เครือข่ายมีการดำเนินกิจกรรมขับเคลื่อนต่อไป

4) ระยะขยายตัวของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน สมาชิกเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี เห็นด้วยในระดับมากที่สุด ทุกประเด็น ซึ่งสอดคล้องกับ รัตนภรณ์ เรพล (2563) พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เห็นด้วยว่า เครือข่ายจะต้องมีการติดต่อประสานงานขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ เพื่อสร้างความเข้มแข็งของกลุ่ม เช่นเดียวกับ สุปราณี ระวังดี (2556) พบว่า คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน เสนอแนะว่า อยากให้มีการพัฒนาเครือข่ายและเชื่อมโยงเครือข่ายอื่น ๆ ให้ช่วยเหลือกัน มีกิจกรรมที่เชื่อมโยงต่อเนื่องกัน และควรเป็นเครือข่ายที่ทำกิจกรรมประเภทเดียวกันก่อน

จากผลการศึกษาและการอภิปรายผลดังกล่าว ผู้วิจัยได้สรุปเป็นแนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี ดังภาพที่ 3

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

ภาพที่ 3 แนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษา แนวทางการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มีประเด็นสำคัญที่ควรเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

ตารางที่ 1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

ระยะ	เกษตรกร	เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	นโยบาย
เตรียมการก่อเกิดเครือข่าย	1. ควรทราบถึงวัตถุประสงค์การรวมเป็นเครือข่าย 2. ควรมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลก่อนที่ตัดสินใจเข้าร่วมเครือข่าย 3. ควรมีการพูดคุยวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อหาแนวทางการสร้างเครือข่าย 4. มีกำหนดข้อตกลงและบทบาทหน้าที่ของสมาชิกเครือข่าย	1. ควรที่เป็นที่ปรึกษาในการจัดเวทีประชุมเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์และแนวทางการต้องการร่วมกันในการจัดตั้งเครือข่าย	-	-
ก่อตั้งเครือข่าย	1. ควรมีช่องทางติดต่อสื่อสารในทุกรูปแบบ 2. ควรมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 3. ควรมีการวางแผนการดำเนินกิจกรรมให้ชัดเจน	1. ควรจัดเวทีการประชุมพูดคุยในการดำเนินกิจกรรมของเครือข่าย 2. ควรใช้ศูนย์ ศพก. เป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดความรู้พัฒนาทักษะให้กับสมาชิกเครือข่าย	1. ควรมีการอบรมถ่ายทอดความรู้พัฒนาทักษะให้สมาชิกเครือข่าย	-
ดำเนินกิจกรรมของเครือข่าย	1. ควรช่วยเหลือกันและรักษาสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน 2. ควรมีการสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่น ๆ 3. ควรมีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ	1. ประสานหน่วยงานอื่น ๆ เข้ามามีบทบาทในการถ่ายทอดความรู้ เพื่อให้เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียนมีการสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่น ๆ เพิ่มขึ้น	1. ควรมีการอบรมถ่ายทอดความรู้พัฒนาทักษะให้สมาชิกเครือข่าย	1. กรมส่งเสริมการเกษตรควรมีการสนับสนุนงบประมาณให้เพียงพอในการดำเนินกิจกรรมของแปลงใหญ่ ทุก ๆ ปี
ขยายตัวของเครือข่าย	1. ควรมีการติดตามการประเมินผล และรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงาน 2. ควรมีการเพิ่มจำนวนของสมาชิกและกิจกรรมอย่างเหมาะสม 3. ควรมีการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานและความสำเร็จของกิจกรรม	1. จัดทำแบบฟอร์มบันทึกข้อมูลการติดตามการประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงาน	1. หน่วยงานท้องถิ่นควรประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานและความสำเร็จของเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ให้บุคคลภายนอกได้รับรู้ 2. หน่วยงานท้องถิ่นควรมีการจัดกิจกรรมให้เครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน ให้มีส่วนร่วมเข้ากับกิจกรรมของชุมชน	1. กรมส่งเสริมการเกษตรควรมีการจัดกิจกรรมให้สมาชิกแปลงใหญ่ในแต่ละพื้นที่ ได้มีการพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันเพื่อเพิ่มโอกาสในการเชื่อมโยงไปยังเครือข่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกัน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการศึกษา ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน พบว่า มีปัญหาระดับมาก ในระยะขยายตัวของเครือข่าย ที่จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจภายในเครือข่ายแล้ว เครือข่ายยังต้องสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีการเชื่อมโยงในหลาย ๆ มิติ ที่จะส่งผลให้เครือข่ายเกิดความเข้มแข็งและเกิดการพัฒนาจึงควรศึกษา 1) การมีส่วนร่วมของเครือข่ายและภาคีเครือข่ายในการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน และ 2) ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาเครือข่ายแปลงใหญ่ทุเรียน เพื่อเป็นแนวทางให้เครือข่ายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้วางแผนในการพัฒนาเครือข่ายให้เข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- จินดา ขลิบทอง. (2564). แนวทางการการพัฒนาเครือข่ายและเครือข่ายการสื่อสาร. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา 91727* (พิมพ์ครั้งที่ 7, หน่วยที่ 12, น. 6-65). สาขาวิชาเกษตรศาสตร์ และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ณรงค์ สมพงษ์. (2564). แนวคิด ทฤษฎี หลักการสื่อสาร และเทคโนโลยีสารสนเทศกับการบริหารการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา 91727* (พิมพ์ครั้งที่ 7, หน่วยที่ 5, น. 2-62). สาขาวิชาเกษตรศาสตร์ และสหกรณ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- นที สุขเกษตร. (2561). *พลวัตของพื้นที่สวนทุเรียนจังหวัดนนทบุรี และผลกระทบต่อการจัดการคงอยู่ของสวนทุเรียนจากการขยายตัวของเมืองสู่พื้นที่เกษตรกรรม* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. Thammasat University Digital Collections. https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:164533
- เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ. (2564). การพัฒนากลุ่มละเครือข่ายในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา 91720* (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1, หน่วยที่ 11, น. 4-57). สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- พระมหาสุทนต์ อาภาภโร. (2547). *เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ* (พิมพ์ครั้งที่ 1). สำนักงานสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส).
- พอพันธ์ อูยานนท์. (2561). การคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรม : กรณีศึกษาพื้นที่การปลูกทุเรียน จังหวัดนนทบุรี. *วารสารศรีนครินทร์วิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 10(19), 88-101.
- รัตนารณ เรพล. (2563). แนวทางการพัฒนาเครือข่ายของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแปรรูปผลผลิต ด้านการเกษตรของจังหวัดสระบุรี. *การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10*, 10(1), 1299-1311.
- ศิริชัย สารมนัส. (2563). *การพัฒนาระบบเฝ้าสังเกตการแทรกตัวของน้ำเค็มสำหรับพื้นที่ปลูกทุเรียนจังหวัดนนทบุรี* [รายงานผลการวิจัย, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร]. คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. https://sci.rm.utp.ac.th/web2558/wp-content/uploads/2020/11/Final_Report_Development_of_Salinity_Intrusion_Monitoring_Sy.pdf

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

สมพร รามเนตร. (2562). แนวทางการส่งเสริมการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่มันสำปะหลัง ตำบลหนองโรง อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี. การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10, 10(1), 1327-1343.

สุปราณี ระวังดี. (2556). การพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนการแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดยโสธร [วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช]. STOU IR : Sukhothai Thammathirat Open University Intellectual Repository. <https://ir.stou.ac.th/handle/123456789/1967>

